

สรุปสัมมนาพระปกเกล้าศึกษา “พลวัต สว. ไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน”

จุดเริ่มต้นของการสัมมนาเริ่มจากการเล็งเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ที่เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้นำไปสู่การได้มาซึ่งระบบรัฐสภา ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในระบบประชาธิปไตย โดยในช่วงแรกนั้นได้กำหนดให้ระบบรัฐสภาเป็นรูปแบบสภาเดี่ยว (Unicameral Legislature) ที่มีเพียงผู้แทนราษฎร เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

กระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้ออกแบบให้มี “พฤษสภา” หรือที่เรียกว่า “วุฒิสภา” ในปัจจุบัน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบสภาคู่ (Bicameral Legislature) จากช่วงเวลาดังกล่าวตราบถึงปัจจุบันวุฒิสภาได้กลายเป็นสภาที่มีการปรับเปลี่ยนที่มาอยู่บ่อยครั้ง จึงกล่าวได้ว่าการออกแบบโครงสร้างอำนาจทางการเมืองผ่านการออกแบบสถาบัน

ทางการเมืองในประเทศไทยแต่ละยุคสมัยนั้นมีความแตกต่างกันไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดรูปแบบของระบบรัฐสภา หากพิจารณาในแง่มุมมองของพัฒนาการทางการเมืองไทย

กระทั่งล่วงเข้าสู่เวลากว่า 8 ทศวรรษ หลังจากการกำหนดให้รัฐสภาประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ช่วงการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) เนื่องจากสมาชิกวาระก่อนหน้าจะหมดสมัยลง หลายภาคส่วนในสังคมได้ให้ความสนใจในประเด็นดังกล่าวอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการจัดสัมมนาพระปกเกล้าศึกษาเรื่อง **“พลวัต สว. ไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน”** เพื่อเป็นการนำเสนอเส้นทางของพัฒนาการทางการเมืองไทยในมิติระบบรัฐสภาที่มีการ

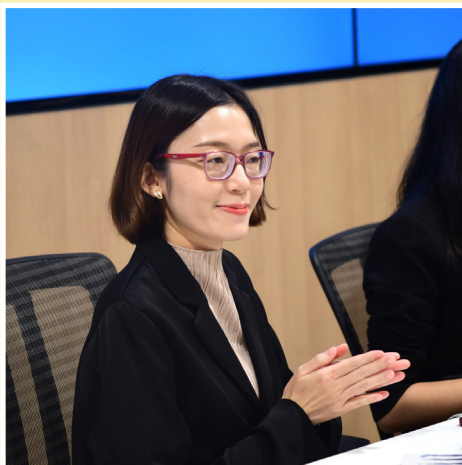
ก่อกำเนิด การเปลี่ยนแปลง พัฒนาการ และกระแสทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวุฒิสภาของไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการจัดสัมมนาที่มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมสัมมนา พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่ผู้เข้าฟัง ได้แก่

1. นางสาวปฐมาวดี วิเชียรนิത്യ นักวิชาการ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. ดร.ปฐวิชญ์ วัฒนสุข อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. นางสาวขวัญข้าว คงเดชา นักวิชาการ สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย

ดำเนินรายการโดย นายภูริภัทร์ เครือณพรัตน์ นักวิชาการ สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย

พลวัต สว. ไทย จากอดีตสู่ปัจจุบัน

นางสาวปฐมาวดี วิเชียรนิത്യ
นักวิชาการ
พิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

นางสาวปฐมาวดี วิเชียรนิത്യ ได้นำเสนอเนื้อหาในมิติพัฒนาการระบบรัฐสภาในมิติประวัติศาสตร์การเมืองไทยในช่วงต้น โดยเริ่มต้นปูพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจถึงแนวความคิดของระบบรัฐสภาที่เริ่มปรากฏขึ้นในสยามนับตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ปรากฏคำว่า **“ปาลิเมนต์”** ขึ้นในสังคมสยาม กระทั่งเข้าสู่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปรากฏเค้าโครงการปกครองแผ่นดินที่ระบุถึงระบบรัฐสภา ทั้งฉบับของพระยาภิรมย์ภักดี (พราหมณ์ ชีส บี. แซร์), นายเรย์มอนด์ บี. สตีเวนส์ และพระยาตรีวิสารวาจา อันแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดรูปแบบระบบรัฐสภาในสยาม กระทั่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นใน พ.ศ. 2475 ระบบรัฐสภาได้ก่อกำเนิดขึ้นครั้งแรก โดยมีคณะราษฎรเป็นผู้ออกแบบให้มีลักษณะเป็นสภาเดี่ยว ที่มีเพียงผู้แทนราษฎร ที่ประกอบไปด้วยผู้แทนราษฎรสองประเภทที่มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง กระทั่ง

ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงของการเมืองภายในประเทศในช่วงท้ายสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในห้วงเวลานั้นประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงก้าวที่สำคัญคือมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2489 ที่กำหนดให้มี “พฤตสภา” หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า “วุฒิสภา” อันเป็นการกำเนิดขึ้นของรูปแบบสภาคู่ในสังคมไทยครั้งแรก

ดร.ปुरुวิชญ์ วัฒนสุภ
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร.ปुरुวิชญ์ วัฒนสุภ ได้อธิบายถึงความเชื่อมโยงให้เห็นถึงพลวัตของ สว. ในการเมืองไทยโดยชี้ว่าการจะอธิบายเรื่องนี้ควรย้อนไปเริ่มตั้งแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเพื่อฉายภาพสะท้อนถึงความสำคัญและเหตุของการมีสภาสูงเป็นอย่างไร รัฐธรรมนูญชั่วคราว 10 ธันวาคม 2475 ให้มีสภาเดียวคือสภาผู้แทนราษฎร แล้วมีวิวัฒนาการต่อมาจนมีวุฒิสภาใน พ.ศ. 2489 แต่พัฒนาการเชิงสถาบันของวุฒิสภาไม่ได้เป็นเส้นตรง ในแง่แนวคิดทฤษฎีเรื่องระบบสองสภา เมื่อสภาที่หนึ่งมาจากการเลือกตั้ง เป็นผู้แทนประชาชน การมีสภาที่สองเป็นกลไกเชิงสถาบันเพื่อการตรวจสอบถ่วงดุล ป้องกันไม่ให้เกิดพระราชเสีงข้างมาก เพราะในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้มีแต่เรื่องการเลือกตั้ง ยังมีเรื่องการรักษาประเพณีสิทธิเสรีภาพและเรื่องอื่น ๆ อีก ในทางกลับกันทฤษฎีก็บอกว่าการมีสภาที่สองคือการเป็นตัวแทนของชนชั้น กลุ่มต่างๆ ทางสังคม และเห็นว่าวุฒิสภาไทยไม่ใช่ตัวแทนของกลุ่มชนชั้นทางสังคม ไม่ใช่ตัวแทนของเขตพื้นที่ และไม่ได้ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางนิติบัญญัติที่ดีขึ้น แต่การมี

วุฒิสภาในประเทศไทยคือการอยู่ในฐานะ ‘ผู้พิทักษ์สถานภาพเดิม (the guardian of the status quo)’ ดังจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง นั่นก็หมายความว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ใครคือผู้เขียนรัฐธรรมนูญผู้นั้นคือผู้กำหนดกติกาของสังคม และหากมีไขกติกที่เป็นฉันทมติร่วมของสังคม รัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับจึงต้องมีกลไกผู้พิทักษ์สถานภาพเดิม ซึ่ง สว. ก็เป็นตัวอย่างที่ดีที่ชี้ชวนให้เห็นได้อย่างชัดเจน

นางสาวขวัญข้าว คงเดชา ได้นำเสนอบทสะท้อนจากเสียงประชาชนที่มีต่อ สว. จากการที่ได้ลงพื้นที่ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเด็น “วุฒิสภากายได้สายตาประชาชน” ที่สำรวจความคิดเห็นประชาชน 4 ภาค จำนวน 175 คน อันสะท้อนให้เห็นอนาคตของ สว. ไทยที่ประชาชนไทยต้องการให้เกิดขึ้น โดยในภาพรวมของความเห็นของกลุ่มตัวอย่างนั้นเห็นว่า สว. เป็นตัวแทนของประชาชนเช่นเดียวกับ สส. และประชาชนเห็นว่า สว. ควรมาจากการเลือกตั้งทางตรง ในขณะที่ประชาชนภาคใต้เห็นว่าไม่ควรมี สว. สำหรับภาพรวมของคุณลักษณะของ สว. ในผืนนั้นสะท้อนว่าต้องการ สว. ที่มีความยึดหยุ่นสูง ไม่เจ้าระเบียบ หรือเคร่งครัดกับกฎระเบียบมากเกินไป พร้อมรับ

นางสาวขวัญข้าว คงเดชา
นักวิชาการ
สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย

สิ่งใหม่ ๆ และมีความสร้างสรรค์ ทั้งมีความมั่นคงทาง
อารมณ์ แต่ขึ้นชอบการเข้าสังคมหรือคลุกคลีกับ
ประชาชนทั่ว ๆ ไป และมีความใจเด็ด ไม่โอนอ่อนต่อ
ปัจจัยภายนอกได้ง่ายๆ ในส่วนบทบาทที่ต้องการให้ สว.
กระทำนั้น จากแบบสำรวจพบว่า **ต้องการให้ สว.
มีบทบาทในการกลั่นกรองและเห็นชอบกฎหมายมากที่สุด**
รองลงมาคือ บทบาทในการตรวจสอบรัฐบาล บทบาทการแก้ไข
รัฐธรรมนูญ ตามมาด้วยบทบาทการแก้ไขปัญหาประชาชนผ่าน
กลไกของคณะกรรมการ และในอันดับท้ายคือบทบาทของ สว.
ในการเห็นชอบแต่งตั้งองค์กรอิสระ/ ศาลรัฐธรรมนูญ

ในอนาคตนั้นประชาชนได้คาดหวังว่า สว.
จะมีบทบาทและลักษณะที่เป็นคนดี มีจริยธรรม
และความรับผิดชอบ เปิดให้มีส่วนร่วมทางการเมือง
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี แก้ไขกฎหมาย
ปฏิรูปและเปลี่ยนแปลง รอบรู้ และเข้าใจ เป็นผู้เชี่ยวชาญ
เป็นตัวแทนของประชาชน และดำเนินอำนาจรัฐได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยสรุปแล้ว สว. ในฝันจากการสำรวจ
ความคิดเห็นของประชาชนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่เป็นคนดี
สว.ภาคประชาชน สว.นักเปลี่ยนแปลงเพื่อชาติไทย

บทสรุปการสัมมนาเรื่อง “พลวัต สว. ไทยจากอดีต
สู่ปัจจุบัน” ได้กล่าวถึงพัฒนาการของระบบรัฐสภาไทยที่เริ่มต้น
จากการปกครองใน พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นสภาเดียว ก่อนที่จะเปลี่ยน
เป็นรูปแบบสภาคู่ใน พ.ศ. 2489 ด้วยการเพิ่มวุฒิสภาเข้ามาเพื่อ
ทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ แม้ว่าวุฒิสภาจะถูกมอง
ว่าเป็นกลไกปกป้องสถานภาพเดิม แต่การสัมมนาได้ชี้ให้เห็นถึง
ความคาดหวังของประชาชนที่สะท้อนผ่านการสำรวจว่า วุฒิสภา
ควรมาจากการเลือกตั้งทางตรง และมีบทบาทสำคัญในการ
กลั่นกรองกฎหมายและตรวจสอบรัฐบาล นอกจากนี้ ประชาชน
ยังคาดหวังว่าวุฒิสภาจะมีจริยธรรม โปร่งใส และทำงานเพื่อ
ประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง

วันเวลา วันที่ 15 สิงหาคม 2567 เวลา 13.00 – 16.00 นาฬิกา
จัดโดย พิพิธภัณฑที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้า
สถานที่ ห้องสามศร 2 ชั้น 4 อาคารรำไพพรรณี พิพิธภัณฑที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
วิทยากร 1. นางสาวปฐมาวดี วิเชียรนิศย์ นักวิชาการ พิพิธภัณฑที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. ดร.ปुरुวิชญ์ วัฒนสุข อาจารย์ประจำสาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. นางสาวขวัญข้าว คงเดชา นักวิชาการ สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย
ดำเนินรายการโดย : นายภูริภัทร์ เจริญพรรัตน์ นักวิชาการ สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า
ผู้สรุป นางสาวปฐมาวดี วิเชียรนิศย์ นักวิชาการ พิพิธภัณฑที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้า
ผู้ออกแบบ นายรัชชต์ศลร์ รัตนวิเชียร

☎ 02-141-9558

🌐 www.kpi.ac.th

KPI-brief

LINE Official
@kpi.ac.th